

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Алексєєва Г.С.

аспірант, асистент,

Українська інженерно-педагогічна академія

МОВНІ ПРОБЛЕМИ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Останнім часом помітна тенденція збільшення кількості іноземних студентів у ВНЗ України, що в умовах сучасного освітнього простору стає важливим показником інтернаціоналізації та конкурентоспроможності вищого навчального закладу [2]. Студенти-іноземці змушені пристосовуватися до умов життя в новій країні та до нового роду діяльності (навчання в вищому навчальному закладі). Вони перебувають в незвичному для них соціокультурному, мовному і національному середовищі, до якого вони мають адаптуватися якомога швидше. Іноземні студенти опиняються в іншій країні, де їм потрібно не просто перебувати і задовольняти свої побутові потреби, користуючись іншою мовою, але й навчатися майбутній професії. На відміну від вітчизняних студентів, у іноземців відсутні адекватні засоби комунікації, а також слабо сформована пізнавальна мотивація й загальнонавчальні вміння та навички. Найбільшою проблемою в навчанні іноземних студентів є те, що вони не володіють мовою в тому обсязі, в якому вони можуть вільно сприймати та працювати з інформацією, яка їм потрібна для навчання та оволодіння професією. Мова, за допомогою якої іноземні студенти спілкуються та формують свої думки, відрізняється від мови їхнього освітнього середовища. Великий обсяг інформації губиться в процесі викладання нового матеріалу. Мало того, що ця інформація складна, іноземні студенти просто не отримують її в стовідсотковому вигляді для обмірковування. Адже інформація втрачається ще на стадії сприймання та розуміння через відсутність належного рівня володіння мовою у студентів, з одного боку, а з іншого, відсутності можливості у викладача донести інформацію мовою, що є рідною для іноземних студентів.

Найчастіше виділяють такі проблеми в сприйманні та обробці навчальної інформації для іноземних студентів, як:

- мовний бар'єр;
- труднощі обробки іноземної мови;
- ефект іноземної мови.

Мовний бар'єр представляє собою важкі ситуації спілкування, що виникають в наслідок незнання основних правил і норм міжособистісного спілкування; незнання особливостей культури країни мови, що вивчається; невміння невідготовленого мовоутворення іноземною мовою; невідготовленість до самого факту існування труднощів міжкультурного спілкування (В.Л. Бернштейн) [3]. Негативний вплив мовного бар'єру можуть відчувати як ті, хто передає інформацію, так і ті, хто її отримує. Мовним бар'єр може бути нерозуміння в силу невірного кодування або невірного тлумачення переданих повідомлень (О.Г. Ветрова), що робить спілкування неможливим для одержувачів інформації [3].

Труднощі обробки іноземної мови. Беручи до уваги те, що саме мова є інструментом пізнання для людини, постійного осмислення світу, а також перетворення досвіду в знання, наявність вищезгаданих проблем у іноземних студентів заважає їхньому успішному функціонуванню як в побутовому, так і в навчальному середовищі нерідної країни. Через вищезгадані проблеми студенти не можуть отримати належні знання. Адже знання – це когнітивні утворення, які є результатом переробки інформації людиною в її взаємодії з навколишнім світом і які зберігаються в пам'яті людини в формі понять [1]. Саме завдяки поняттям здійснюється узагальнення (і уявне виділення) певного класу предметів або явищ за їх відмітних ознак, що дозволяє людині орієнтуватися в навколишній дійсності [1].

Коли іноземний студент не може сприймати інформацію в належному обсязі, то коло понять буде занадто вузьким, що також ускладнює для нього орієнтацію в навколишньому іншомовному світі. Крім того, слово є другою сигнальною системою дійсності для людини, і це означає, що за будь-яким поняттям стоїть образ. А весь навколишній світ складається з різноманітних предметів і явищ, що викликають в мозку людини сигнали, які заведено вважати першою сигнальною системою [2]. Таким чином, в людині обидві сигнальні системи знаходяться в постійній взаємодії. І якщо сигнали другої сигнальної системи – слів – не мають зв'язка з відповідним образом з першої сигнальної системи, то вони стають незрозумілими [2]. Втрачається зв'язок між поняттям та тим образом, що за ним стоїть.

Будь-яке слово з іноземної мови є незрозумілим для людини через те, що за воно не має змісту (образу). Що також повертає нас до проблеми сприйняття та роботи з інформацією іноземних студентів, коли мова навчання не є рідною для них.

Для вирішення проблеми сприйняття та роботи з інформацією, необхідною для навчання, ми маємо встановити зв'язок між новими для іноземних студентів поняттями та образами, що можуть стояти за ними. В процесі навчання за спеціальністю, а в нашому дослідженні мова йде

про інженерів-педагогів, іноземні студенти постійно отримують нові слова, поняття, терміни. Особливо великим обсяг цих нових слів є, коли мова йде про технічні дисципліни. Але введені таким чином нові поняття дуже складно сприймаються іноземцями, або не сприймаються взагалі, через те, що ці поняття позбавлені будь-якого змісту (образу). І якщо, наприклад, для вітчизняного студента нові слова та терміни нерідко представляють собою вже відомі йому образи, але з новим додатковим змістом, який йому надає той чи інший контекст в залежності від дисципліни; то в ситуації з іноземними студентами, вони отримують новий «порожній» термін, який не знаходить відклику від їхньої першої сигнальної системи. Виникає проблема накопичення у іноземних студентів слів, позбавлених змісту. Такі слова складно сприймати та запам'ятовувати і, тим більше, використовувати в вірному контексті. Більш того, виникає проблема ефективності навчання за їхніми безпосередніми спеціальностями, адже коли накопичення необхідних знань відбувається шляхом переробки слів, які частково або зовсім незрозумілі, то і самі знання не можуть утворювати необхідні для засвоєння поняття.

Можна припустити, що вищезгадану проблему можна вирішити саме в процесі навчання іноземних студентів мовним дисциплінам. Адже саме при навчанні мови студенти можуть отримувати загальнонавчальні терміни та поняття і створювати необхідні для розуміння образи. Такі терміни можуть стати своєрідним ключем до розуміння необхідної навчальної інформації, а також легшим оволодінням необхідної професійної лексики.

Список використаних джерел:

1. Володина М.Н. Язык СМИ – основное средство воздействия на массовое сознание / Язык СМИ как объект междисциплинарного исследования, учебное пособие, отв. редактор: д.ф.н. проф. Володина М.Н. – М.: Изд-во МГУ, 2003 URL: http://evartist.narod.ru/text12/03.htm#з_11 (дата звернення: 11.04.2016).
2. Гоноболин Ф.Н. Психология // М.: Просвещение, 1973. – 240 с. URL: <http://www.biografia.ru/about/psihologia006.html> (дата звернення: 11.04.2016).
3. Макаев Х.Ф. Устранение языкового барьера как условие формирования языковой компетенции будущего специалиста // Ученые записки университета Лесгафта. 2011. № 11. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/ustranenie-yazykovogo-bariera-kak-uslovie-formirovaniya-yazykovoy-kompetentsii-buduschego-spetsialista> (дата звернення: 11.04.2016).
4. Шокина А. Б. Языковая компрессия в рекламном тексте // Вестн. Моск. ун-та. Сер. – 2008. – Т. 10. – С. 189-194.